

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-114>

Якимова Дарина, аспірантка кафедри ТІМ НАОМА
(науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент М. В. Русяєва)

Художній активізм в Україні (2004–2014)

Ключові слова: політично-ангажоване мистецтво, сучасне мистецтво і активізм, протестне мистецтво, акціонізм, перформанс.

Daryna Yakymova, PhD student, NAFAA
(academic mentor: Associate Professor at NAFAA Maryna Rusyeva)

Artistic activism in Ukraine (2004–2014)

Abstract: The report contributes to the study of protest art and artistic activism in Ukraine, which have been developing since 2004. During the years 2004–2014, the young generation of artists chose new forms of artistic practices that exposed the role of the artist and the work of art to a critical review, suggesting the active involvement of artists in the social and political processes of the country.

Key words: politically engaged art, contemporary art and activism, protest art, actionism, performance.

Доповідь присвячено дослідженню політично-ангажованого мистецтва України 2004–2014 рр., а саме таких його форм художньої практики як акціонізм та арт-активізм.

Одним із наслідків революційних подій 2004 р. стала радикальна політизація молодого покоління художників, які сформували нові концептуальні рамки та категорії в сучасному мистецтві. Нова реальність вимагала від митців нових художніх форм та засобів виразності. Найвідповіднішими революційним подіям художніми практиками стали акціонізм та арт-активізм, що позиціонують себе критичними щодо позиції влади в соціально-культурному контексті, а також є альтернативними за формою і радикальними за змістом.

Вивчення акціонізму в Україні позначене певними складнощами у намаганні виробити критерії оцінки «мистецькості» художнього твору. Традиційний формально-стильовий аналіз засвідчує неспроможність пояснити феномен сучасного мистецтва. Політичний активізм та соціально заангажованість призвели до того, що поняття художнього твору вийшло за межі зображальності та стало включати в себе взаємвідносини, які виникають між автором, твором, глядачем і контекстом його створення. Сучасні дослідження взаємодії політики та мистецтва аналізують критичні й емансипаційні можливості мистецтва та його ймовірний вплив на соціум. Такі розвідки є міждисциплінарними та відкритими для методологічного плюралізму й інновацій.

Помаранчева революція 2004 р. стала подією, що дала імпульс виходу в публічний простір активістських художніх практик. Вона спричинила піднесення молодого покоління художників та мистецьких колективів, передусім: Р. Е. П., SOSка, Худрада, Tanzlaboratorium, Група предметів, тощо. Як зазначено на офіційному сайті групи Р. Е. П., революційні події

Section 4. Problems of modern art and art management

стали тим досвідом, що сформував покоління митців та мисткинь, які почали розвивати нові моделі функціонування мистецтва, візуальної мови, співпраці художників та мистецьких інституцій.

Друга половина нульових в Україні – це період актуалізації акціонізму, інтервенцій в публічний простір, партисипативних та сайт-специфічних проєктів, перформансів, які позиціонували себе в межах політичного дискурсу. Хаос, абсурдизм та глибинні деструктивні процеси знайшли відображення у мистецтві того періоду. У мистецькому житті України ці роки позначено розвитком інфраструктури сучасного мистецтва та арт ринку.

Разом із тим дефіцит критичного дискурсу, рудиментарна академічна художня освіта й невідповідність мистецтва художників попереднього покоління викликам часу мали певний вплив на вибір альтернативного концептуального методу та художньої форми молодим поколінням митців.

Блискавичні зміни соціополітичних подій у країні вимагали швидкої мистецької реакції. Мистецтво набувало певної реактивності, а не аналітичності, воно фіксувало, а не виробляло власні погляди та концепції. Мистецтво молодих художників працювало із оточуючою дійсністю, критикуючи та підважуючи її системи. Таким чином, обраний «метод швидкої перформативності» став для художніх акцій найвідповіднішим.

Мистецтво акціонізму, що вийшло у публічний простір та функціонувало на межі громадянського активізму, розширило мистецькі, інституційні та теоретичні межі, сформувало в подальшому широке дискусійне поле, що мало на меті аналіз сучасності, функцій мистецтва, політичної ролі художника, самоорганізованих спільнот і низових ініціатив.

